

Kik úsznak a medencében? Három chicagói férfi halálára

2023 június 22. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

5

Átlag: 5 (1 szavazat)

Mérték

Ritkán fordul el?, hogy újságcikkb?l tananyag legyen.

De legalább egyszer mégis megtörtént Magyarországon, ami most újra a felszínre hozott amerikai vitákhoz vezet bennünket.

Az 1996-os nyári olimpia el?tt a Mai Nap leplezte le, hogy egy meg sem rendezett úszóversenyen, a budai Komjádi uszodában „elért” olimpiai szintid?kkel neveztek egyes fiatal úszókat az atlantai játékokra. Az illetékesek utóbb elismerték a csalást, de hozzátették, lehet?séget akartak adni a fiataloknak a nemzetközi mez?nyben. Egy oktatási segédanyag a cikk alapján azt a feladatot adja a diákoknak, határozzák meg, milyen szándék vezethette az elkövet?ket, például a tanítványaiknak akartak jót, nemzeti érdeket szolgáltak, vagy pedig úgy gondolták, bármit megtehetnek. De rákérdez arra is, hogyan vélekednek a leleplez? újságíró — Volly György, ma a Ferencváros kommunikációs igazgatója — szerepér?l, két állítást kínálva fel a diákoknak:

1. „Igaza volt. Az újságíró feladata az, hogy leleplezze a hazugságokat, igazságtalanságokat, csalásokat.” 2. „Bár valóban csalás történt, s ezt neki valamilyen formában jeleznie kellett volna, de az, hogy botrányt csinált, az megbocsáthatatlan, hazafiatlan tett volt. Magyar jelentett fel magyart! Rossz hírünket keltette a világban. Már senki nem fog hinni sportsikereinkben.”

E huszonhét éves történetet annak apropóján érdemes most felelevenïteni, hogy napok leforgása alatt három olyan id?s férfi is meghalt Amerikában, aki évtizedekkel korábban nemcsak komoly nemzetbiztonsági kihívást jelentett, de tetteivel etikai kérdéseket is felvetett, két esetben a sajtó számára is. Milyen felel?sséggel tartozik a média nemzetbiztonsági ügyekben? És ha választania kell, akkor els?sorban kinek? Az államnak vagy a polgároknak?

A hármak történetesen mind Chicagóban születtek, ketten is megjárták a Harvardot, nekrológjukat — kettejüket a börtönben, egyiküket otthonában érte a halál — címoldalon hozták a nagy amerikai lapok. Ted Kaczynskit Unabomberként — az FBI, a Szövetségi Nyomozóiroda mozaikszavával: egyetemi és légitársasági robbantóként — ismerte az amerikai közvélemény, de sokáig nem tudták, ki ez a terrorista. 1978 és 1995 között küldözgette szét a levélbombáit, többeket megölve és még többeket megsebesítve — áldozatai jellemz?en égési vagy csonkolásos sérüléseket szenvedtek. Hiába kereste már fél Amerika ezt a civilizációból kivonult, a montanai vadonban magányosan él? egykori csodagyereket, sehogyan sem bukkant a nyomára. Egészen addig, amíg Kaczynski végzetes hibát nem vétett. Kier?szakolta, hogy a The New York Times és a The Washington Post hozza le változtatás nélkül Az ipari társadalom és jöv?je cím? kiáltványát. A nagy lapokat a közlésben az FBI is támogatta, mégpedig jó szimattal: a terjedelmes írás nemcsak feltárta a Unabomber indítékát, a modern társadalommal szembeni tiltakozást, de szerz?je nyomára is vezette a hatóságokat. Fivérének ugyanis — saját megfogalmazása szerint — „leesett az álla”, amikor a leírtakban ráismert Ted Kaczynski gondolataira. Ezt követ?en feladta ?t. Ebben az esetben az amerikai sajtó és az állam érdeke nem került ellentmondásba, az etikai kérdés a Unabombernél merül fel. Természetesen mindenkinek joga van az ipari társadalom bírálatára és az abból való kivonulásra is — vannak ennek hagyományai az amerikai filozófiában is —, de más emberek megöléséhez, megsebesítéséhez nincs. Kaczynski vádalkuval kerülte el a halálbüntetést, 81 évesen hunyt el egy börtönkórházban, soha nem kerülhetett volna szabadlábra.

Ugyanez — vádalku és életfogytiglan — volt a sorsa a Unabombernél két évvel fiatalabb Robert Hanssennek, akit a mindenkori legkártékonyabb kett?s ügynöknek tartanak Amerikában. A látszólag jóravaló, katolikus családapa az FBI-on belülr?l adott ki értékes információkat a szovjeteknek, majd a Szovjetunió összeomlása után az oroszoknak.

Többek között azt is: az amerikaiak alagutat ástak a washingtoni szovjet nagykövetség alá, hogy így hallgassák le. Hanssen erkölcstelen módon, sok pénzért és ékszerekért árult el mindenkit és mindent, mindenekel?tt a saját hazáját. Sorsának fintora, hogy ?t is dollármilliókért cserébe dobta fel egy orosz ügynök. Etikai szempontból az övé a legegyszer?bb eset a három közül.

A legbonyolultabb pedig a 92 évesen elhunyt Daniel Ellsbergé. Az 1970-es évek elején ? volt a vietnami háború disznóságait kitereget? úgynevezett Pentagon-iratok kiszivárogtatója, ezzel egymást követ? amerikai kormányok hazugságainak leleplez?je, aki közvetve a Watergate-botrányba belebukott Richard Nixon elnök lemondásához is hozzájárult. Ellsberg a védelmi apparátuson belülr?l, a milliók életét követel? vietnami háborút maga is megtapasztalva, tudatosan szállt szembe saját kormányával, és vált háborúellenes aktivistává. A döntést szavai

szerint egy órán át sírva hozta meg egy mellékhelyiség padlóján ülve. Mi a nemzeti érdek ilyen esetben? ?rizni a kormány titkát, vagy az amerikai nép elé tárni, hogy a kormánya hazudott neki? E kérdésben nemcsak Ellsberg került szembe a kormánnyal — természetesen perbe fogták, de eljárásbeli törvénytelenségek miatt végül felmentették —, hanem a nagy amerikai lapok, ismét csak a The New York Times és a The Washington Post is. A kormány leállíttatta a hétezer oldalas Pentagon-iratok közlését, amib?l per lett, és a legfels? bíróság meger?sítette, hogy a sajtót — a nemzetbiztonsági veszélyhelyzetet leszámítva — nem lehet el?zetesen eltiltani dokumentumok közlését?l. Felmerült egy etikai kérdés a sajtón belül is. Rosszhiszem?en járt-e el Ellsberggel szemben Neil Sheehan, a The New York Times újságírója, amikor megszegte a kiszivárogtatónak tett ígéretét, és nemcsak jegyzeteket készített az iratokról, de másolatot is egy részükr?l? Sheehan szintén határozott elképzelést alakított ki az iratokról. Úgy vélte, az amerikai nép tulajdonában vannak, amely „fiainak vérével” már megfizetett értük. Mindenkinek volt tehát magyarázata a tettére. Csak valamivel nagyobb „medencében”, mint 1996-ban a Komjádiban — f?leg, hogy utóbbiban nem is úsztak.

Borítókép: Ted Kaczynski (Print_screen - ABC News)

Sz?cs László - www.magyarnemzet.hu

MAGYAR MENEDÉK KÖNYVESHÁZ

Ajánló